

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@ymparisto.fi
harri.hakaste@ymparisto.fi

Lausunto Rakentamisen materiaalitehokkuuden toimenpideohjelmalla valmistelevalle työryhmälle loppuraportin luonnoksesta

VIITE: Lausuntopyyntö 28.6.2013, Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö on pyytänyt Suomen Arkkitehtiliiton lausuntoa rakentamisen materiaalitehokkuuden toimenpideohjelmalla valmistelevalle työryhmälle loppuraportin luonnoksesta. Rakentamisen materiaalitehokkuuden lisääminen on erittäin tärkeä tavoite, jonka saavuttamiseksi on toimenpideohjelma tarpeen.

Lisäksi esitämme erityisinä kommentteina seuraavaa:

Materiaalitehokkuus on osa rakennuksen ekotehokkuutta ja on erinomaista, että tähän on paneuduttu. Euroopan mittakaavassa kolmannes kaikesta syntyvästä jätteestä on rakennus- ja purkujätettä, tämä voisi olla vielä näkyvämmän alussa.

Verrattuna muuhun Eurooppaan Suomessa syntyy paljon purkujätettä. Tähän tärkeimpänä syynä on puuaineisen materiaalin suuri osuus. Voiko tähän ongelmaan paneutua vielä syvemmin? Kyse on biohajoavan jätteen määrästä, joka aiheuttaa kasvihuonekaasuja. Mitä puuaineisen jätteen kierrätyksen parantamiselle voidaan tehdä Suomessa? Tulevatko uudet määräykset rajoittamaan puunkäyttöä rakentamisessa? Miten tämä vaikuttaa rakentamisen ekotehokkuuteen kokonaisuutena?

Kohdassa 2.4 on esitetty ajatuksia uudisrakentamisen materiaalitehokkuuden parantamiseksi. Rakennuksen suunnittelu pitkäikäiseksi, helposti ylläpidettäväksi ja korjattavaksi on hyvä asia! Samoin on hyvä, että rakennuksen soveltuminen muuttuviin tarpeisiin nostetaan näkyvästi esille.

Suomessa on tyypillistä se, että suuri osa rakennushankkeista ja varsinkin korjaushankkeista on pienten toimijoiden urakoimia. Varsinkin pientalotuotanto ja yksittäisten asuntojen korjaus on rakennustoimintaa, jossa jätteiden lajittelu on vähäistä ja sekajätteen osuus on korkea. Pieniä toimijoita tarvitaan tulevaisuudessakin. Toimenpideohjelmassa se on hyvä huomioda. Tähän tarvitaan sekä helppoja kierrätysmenetelmiä, valistusta ja asennekasvatusta. Suurilla toimijoilla on valmiimmat menetelmät ja paremmat resurssit.

Kotitalouksien mahdollisuuteen tuoda pienet uudisrakentamisen jätteet tai purkujätteet lähialueen vastaanottoalueelle tulee panostaa. Tämän voisi ottaa näkyvämminkin esille.

Kohdassa 3 on hyvin nostettu esille, että Suomessa tarvitaan toimivat rakennus- ja purkutuotteiden markkinat. Hankkeet tulisi tehdä enemmän säästävällä korjaustavalla vanhaa korjaten. Toisaalta säästävä korjaaminen voi olla ristiriidassa esimerkiksi energiansäästötavoitteiden ja -määräysten kanssa. Korjausrakentamista tulisikin voida suunnitella kokonaisuutena, jossa kokonaisekologisuus olisi yksittäisiä näkökulmia tärkeämpi. Esille voisi nostaa myös "kertakäyttösisustusten" ilmiön Suomessa. Kiinteä sisustus voi olla arvokas ja korjattavissa. Vanhoja toimivia ja kauniita interiöörejä tuhotaan edelleen surutta uuden tieltä.

Ehdotetut toimenpiteet kohdassa 4 ovat selkeitä. Kaikki helppokäyttöinen verkkopohjainen ohjelmisto, jonka avulla voidaan kierrättää ja myös arvioida ennakkoon syntyvän jätteen määrä, on hyväksi. Sitä voidaan kehittää talotyyppin ja ikäkauden mukaan, kuten tekstissä on esitetty. Liikaa byrokratiaa tulee välttää. Rakentamista koskeva byrokratia on paisunut viimeisten vuosien aikana merkittävästi ja sen lisäämistä tulisi kaikin tavoin hillitä.

Esimerkiksi voisi pohtia jätteen määrän arvioinnin vaikuttavuutta jätemääriin. Onko rakennuslupavaiheessa pääsuunnittelijan toimesta tehty arvio paras tapa (lupavaiheessa määristä on yleensä vain karkea arvio) vai olisiko esim. aloituskokouksen yhteydessä urakoitsijan (jolla määrät ovat oikeasti tiedossa) toimesta tehty arvio toimivampi. Näin urakoitsija myös suoraan velvoitettaisiin esim. lajittelemaan purkuun. Urakoitsijalta saadaan hyvin myös tieto hankkeen lopussa, kuinka paljon jätettä on oikeasti tullut. Tarvitaan sekä pakollisuutta että vapaaehtoisia houkuttimia, joita voisi olla juuri toimivat purkutuotteiden jälkimarkkinat.

Rakennustuotteiden käyttöä ohjaa tiukka lainsäädäntö tuotteista, jotka kuuluvat eurooppalaisten tuotedirektiivien piiriin ja joilta vaaditaan ce-merkintä. Kierrätettävää materiaalia ei siis voi käyttää uudisrakentamisessa näiden rakennustuotteiden osalta. Tämä on ehkä syytä mainita. Sen sijaan sähköinen markkinapaikka voidaan luoda monille muille rakennustuotteille. Raportissa ei ole nostettu esille kierrätysmateriaalien käyttöä estäviä tekijöitä eli miten varmistetaan kierrätysmateriaalien laatu. Jos kaikilta materiaaleilta edellytetään ce-merkintää, se on käytön este. Miten toimivat kierrätysmateriaalien takuut? Nykytilanne ei kannusta kierrätysmateriaalien käyttöön.

Eri materiaalien ekologisista ominaisuuksista ja kierrätettävyydestä on olemassa paljon tietoa, mutta helppokäyttöisessä muodossa sitä ei juuri ole. Tällaisen tiedon saamista suunnittelija- ja käyttäjäystävälliseen muotoon tulee kaikin tavoin edistää.

Helsingissä 9.9.2013

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry
Rakennussuunnittelutoimikunnan puolesta

Johanna Vuorinen,
rakennussuunnittelutoimikunnan sihteeri